

Таким чином, проблема формування та функціонування студентського колективу є досить багатогранною й складною. Вона вимагає до себе пильної уваги, як у період становлення студентської академічної групи, так і протягом всього навчання у ВНЗ.

Література:

1. Коваленко А.Б., Корнев М.Н. Соціальна психологія / А.Б. Коваленко, М.Н. Корнев. – К., 2006. – С. 164 – 168
2. Просецький П.А. Психологические основы формирования коллектива: автореф. докт. дис. / П.А. Просецький – Воронеж, 1971.

УДК 371.4

Король В.М.

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА В САХНІВСЬКІЙ ШКОЛІ ЯК СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

***Анотація.** У статті розкривається позакласна робота в Сахнівській школі як складова навчально-виховного процесу.*

***Аннотация.** В статье раскрывается внеклассная работа в Сахновской школе как составляющая учебно-воспитательного процесса.*

***Annotation.** In the article extracurricular work opens up at Sakhnivka`s school as a constituent of an educational-educate process.*

Протягом багатьох років на різних рівнях дискутується питання про те, що є більш важливим: навчити дітей чи виховати їх у школі. Відповідь на це запитання може бути тільки одна. Найважливішим і найнеобхіднішим є тісний зв'язок навчання з вихованням. На кожному уроці вчитель визначає крім навчальної, освітньої ще й виховну мету. Без досягнення цієї мети значно знижується ефективність уроку. Точно так же необхідно у кожному виховному заході, що відбувається у школі, визначати не тільки виховну, але й освітню та навчальну мету. Тільки на відміну від уроку, ситуація, коли не досягається (або, взагалі, не передбачається) навчальна мета, про результативність виховного заходу мова взагалі не може йти.

Важлива роль у вихованні учнів, розширенні й поглибленні їхніх знань, розвиткові творчих здібностей належить спеціально організованій виховній роботі у позанавчальний час. Таку роботу називають позакласною та позашкільною.

Позакласна робота в школі – це складова частина навчально-виховної роботи, одна з форм організації дозвілля учнів. Позакласна робота організовується і проводиться в позаурочний час органами дитячого самоврядування за активною допомогою і при тактовному керівництві з боку педагогічного колективу, особливо класних керівників, вихователів, заступників директорів з виховної роботи. Значну допомогу учням в організації позакласної роботи можуть надавати заклади позашкільної роботи. Позакласна робота тісно пов'язана з навчально-виховною, що проводиться на уроках. Позакласна робота – це різноманітна освітня і виховна робота, спрямована на задоволення інтересів і запитів дітей.

Позашкільна робота – освітньо-виховна діяльність позашкільних закладів для дітей та юнацтва.

Обидва види роботи мають спільні завдання і передбачають застосування переважно однакових засобів, форм і методів виховання.

Дослідження попередніх років свідчать про те, що учні сучасної школи без особливого захоплення ставляться до виховної роботи і без особливого ентузіазму беруть участь у виховних заходах, що проводять у школі чи у класі. Вивчаючи причини такої ситуації, ми прийшли до висновку про те, що сучасні учні люблять бути учасниками тих видів виховної роботи, що, по-перше, передбачає їхню активну діяльність, а, по-друге, у процесі якої вони пізнають щось нове і цікаве для себе. Найбільша кількість опитаних учнів черкаських шкіл не люблять брати участь у різних заходах виховної роботи тільки тому, що вона, на їхній погляд, нікому не потрібна. Отже, учні самі визначають для нас, дорослих, основні підходи до організації виховної роботи. Вона повинна бути діяльнісною, передбачати розширення їхнього кругозору і результати якої потрібні іншим людям. Якщо шкільному колективу

вдалося виконати всі ці вимоги учнів до виховної роботи, то її ефективність і результативність забезпечені. Задовольнити ці потреби учнів набагато легше у позакласній, позанавчальній роботі з різних дисциплін, оскільки вона і має на меті розширення знань та поглиблення умінь учнів. Якщо ж у виховних заходах не ставиться конкретна навчальна мета, тобто учні не визнають нічого нового, то виховний потенціал таких виховних заходів зводиться до нуля.

Стосовно організації позакласної та позашкільної роботи в Сахнівській загальноосвітній школі ми вправі говорити про її унікальність, оскільки вся позакласна робота фактично була і позашкільною. Педагогічному колективу школи вдалося побудувати навчально-виховний процес у школі таким чином, що, по-перше, батьки учнів, а це практично всі мешканці села Сахнівка, були учасниками цього процесу, по-друге, школа фактично стала центром усієї культурно-масової роботи у селі. Таким чином, школа була і школою, і позашкільним виховним закладом, і будинком культури у цьому селі.

З багатьох навчальних дисциплін позакласна робота була побудована таким чином, що мала практичний вихід у різні сфери діяльності учнів. Так, результатом роботи предметних гуртків з фізики, астрономії, трудового навчання стала побудова шкільного планетарію. У подальшому, беручи участь у роботі предметних гуртків з фізики чи астрономії, учні різних класів проводили своєрідні дослідження, що ставали основою лекцій, які вони читали відвідувачам шкільного планетарію.

Робота гуртків з історії передбачала не тільки розширення та поглиблення програмного матеріалу з дисципліни, вона виходила далеко за її межі. Вчителі, знаючи, що патріотизм, любов до своєї держави починає формуватися зі знання історії, найбільш близької – історії своєї родини, свого краю, цілком правильно обрали напрями роботи своїх предметних гуртків. Результатом стало створення музею історії села, в якому представлені історії багатьох його родин. Головними завданнями роботи історичних гуртків стало: дати загальні уявлення про історичне краєзнавство, його становлення, джерела, методика збирання краєзнавчих матеріалів для шкільного кабінету історії, виконання простих пошукових завдань; закріпити вміння та навички виконання простих пошукових завдань музеїв, архівів; навчитися працювати зі спеціальною літературою, ознайомитися з археологічною спадщиною рідного краю.

Музей розташований у будівлі, зведеної шкільним колективом – учителями, учнями, їхніми батьками, – яка стала центром культурного життя села – його будинком культури. Результати проведеної дослідницької, пошукової роботи учнів сьогодні також стали змістом екскурсій, які члени гуртків проводить для численних відвідувачів не тільки з села, а й з усієї України.

Члени біологічного гуртка, вивчаючи властивості різних рослин, які ростуть не тільки в регіоні, де знаходиться школа, дізнались про лікарські властивості кипарису для дихальних шляхів. Результатом такої дослідницької роботи юних біологів стала посадка кипарисів у коло, в якому тепер класні керівники мають можливість, проводячи класні виховні години у кипарисовому колі, забезпечувати одночасно дихальну терапію для своїх учнів. Кипариси висаджені колом також не випадково. Одночасно у такому колі є місця, де світить сонце, а є такі, де можна сховатися у тіні. Класний колектив сам обирає місце, де він почуває себе більш комфортно – на сонечку чи у тінючку.

Важливим результатом такої роботи крім залученості учнів до різнобічної діяльності, відчуття її значущості, результативності, стало те, що учні мали постійну можливість переживати ситуацію успіху, коли апробували результати своєї діяльності на аудиторіях різного віку, різного соціального статусу, різного рівня освіченості. Безумовно це стимулювало їх до подальшої діяльності у цьому напрямі.

Завдання позакласної та позашкільної роботи – закріплення, збагачення та поглиблення знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці; розширення загальноосвітнього кругозору учнів, формування в них наукового світогляду, вироблення умінь і навичок самоосвіти; формування інтересів до різних галузей науки, техніки, мистецтва, спорту, виявлення і розвиток індивідуальних творчих здібностей та нахилів; організація дозвілля школярів, культурного відпочинку та розумних розваг; поширення виховного впливу на учнів у різних напрямках виховання.

Її зміст визначається загальним змістом виховання учнівської молоді, який передбачає розумове, моральне, трудове, естетичне і фізичне виховання в комплексі.

Позакласна та позашкільна робота будується на загальних принципах виховання, проте вона має і свої специфічні принципи:

Добровільний характер участі в ній сприяє тому, що учні можуть обирати профіль занять за інтересами. Педагоги за таких умов повинні ретельно продумувати зміст занять, використовуючи нові, ще не відомі учням факти, форми і методи, які б посилювали їхній інтерес.

Суспільна спрямованість діяльності учнів. Цей принцип вимагає, щоб зміст роботи гуртків, клубів та інших форм діяльності, відповідав потребам розбудови української держави, відображав досягнення сучасної науки, техніки, культури і мистецтва.

Розвиток ініціативи і самодіяльності учнів. У позакласній і позашкільній діяльності слід урахувати бажання школярів, їх пропозиції, щоб кожен із них виконував цікаву для себе роботу.

Розвиток винахідливості, дитячої технічної, юннатської та художньої творчості. Під час занять перед учнями слід ставити завдання пошукового характеру: створення нових приладів, удосконалення наявних; приділення особливої уваги творчому підходу до справи тощо.

Зв'язок з навчальною роботою. Позакласна та позашкільна робота повинна бути логічним продовженням навчально-виховної роботи, яка здійснюється на уроках.

Директору Сахнівської загальноосвітньої школи Захаренку Олександрю Антоновичу вдалося створити унікальний трикутник, в якому тісно пов'язані всі суб'єкти виховного процесу – вчителі, учні та їхні батьки. У середині цього трикутника знаходиться ще один, який тісно пов'язує навчальну, позакласну та виховну роботу, яка здійснюється у тісній співпраці всіх суб'єктів навчально-виховного процесу.

Найскладніший з усіх видів виховної діяльності вчителів за результатами їхнього анкетування є робота з батьками, які не завжди йдуть на контакт з учителем, зі школою, виставляючи серйозні бар'єри у спілкуванні. Така ситуація неодмінно складається у випадку, коли школа не має чіткої системи роботи з батьками. Думається, що Сахнівська школа не роздумувала над створенням такої системи: її педагогічний колектив з самого початку створив ситуацію такою, що батьки усвідомлено стали учасниками всіх подій, що відбуваються у школі.

Виходячи з того, що система – це порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням та взаємним зв'язком частин чого-небудь, ми можемо говорити про те, що у Сахнівській школі створена ефективно діюча система навчально-виховної, позакласної роботи, в якій усі її елементи тісно взаємопов'язані.

УДК 371.132

Кравцов В.О.

ПЕДАГОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Анотація. У статті висвітлюються теоретичні засади та практичні аспекти формування методологічної культури майбутнього вчителя у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

Аннотация. В статье освещаются теоретические принципы и практические аспекты формирования методологической культуры будущего учителя в процессе профессиональной подготовки в высшем учебном заведении.

Annotation. At the article theoretical principles and practical aspects of forming of methodological culture of future teacher are lighted in the process of professional preparation in higher educational establishment.

В умовах реформування системи вітчизняної освіти якісно змінилися вимоги до педагогічної діяльності вчителя, що зумовлено новим змістом навчальних програм, появою інноваційних педагогічних технологій, переходом від репродуктивних до творчо-продуктивних форм організації навчання. Відтак, сучасні вимоги до особистості майбутнього вчителя також якісно змінилися, передбачають його здатність на високому рівні організувати навчально-виховний процес, вести самостійні наукові дослідження,